

ANALYYSI

Jatkuuko euroalueen hyvä työllisyyskehitys?

Kansainvälinen talous, Rahapolitiikka | 01.10.2024 | Lauri Vilmi, Jaakko Nelimarkka

KIRJOITTAJAT

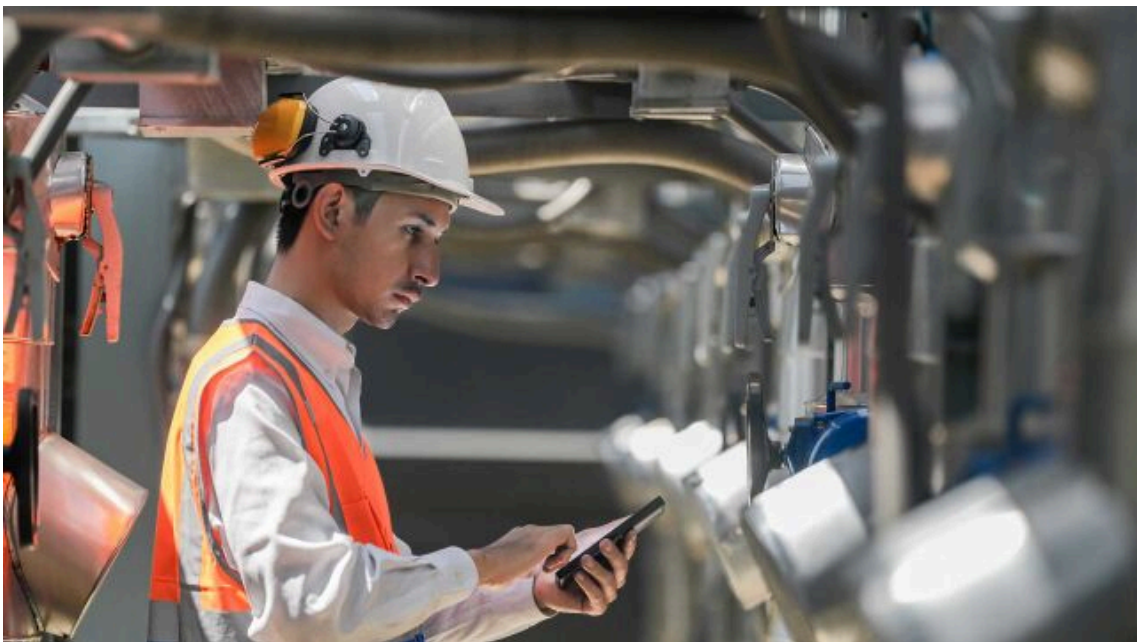

Lauri Vilmi
Vanhempi neuvonantaja

Jaakko Nelimarkka
Vanhempi ekonomisti

Euroalueen työllisyys on kasvanut vahvasti vuoden 2020 jälkeen. Kokonaistyötuntien kasvu on jäänyt vaatimattommaksi, koska keskimääräinen työaika on lyhentynyt selvästi. Työllisyyden kasvua ovat edistäneet sekä kysyntä- että tarjontatekijät. Työttömyys on vähentynyt osittain suhdanteen ansiosta, mutta osa hyvästä kehityksestä on todennäköisesti pysyvää eli rakenteellista. Etenkin ikääntyvien työntekijöiden osallistuminen työmarkkinoille on trendinomaisesti lisääntynyt, ja väestönkasvu, erityisesti maahanmuuton ansiosta, on lisännyt työvoimaa. Lähitulevaisuudessa euroalueen työikäisen väestön määrä alkaa kuitenkin supistua. Työn tarjonnan ennustetun väsymisen kehityksen lisäksi työllisyyden kehitys riippuu tulevina vuosina myös taloussuhdanteesta ja siitä, kuinka voimakkaasti digitalisaatio, vihreä siirtymä tai väestön ikääntyminen vaikuttavat työn kysyntään.

Euroalueen työllisyyden kehitys poikkeuksellisen vahvaa viime vuosina

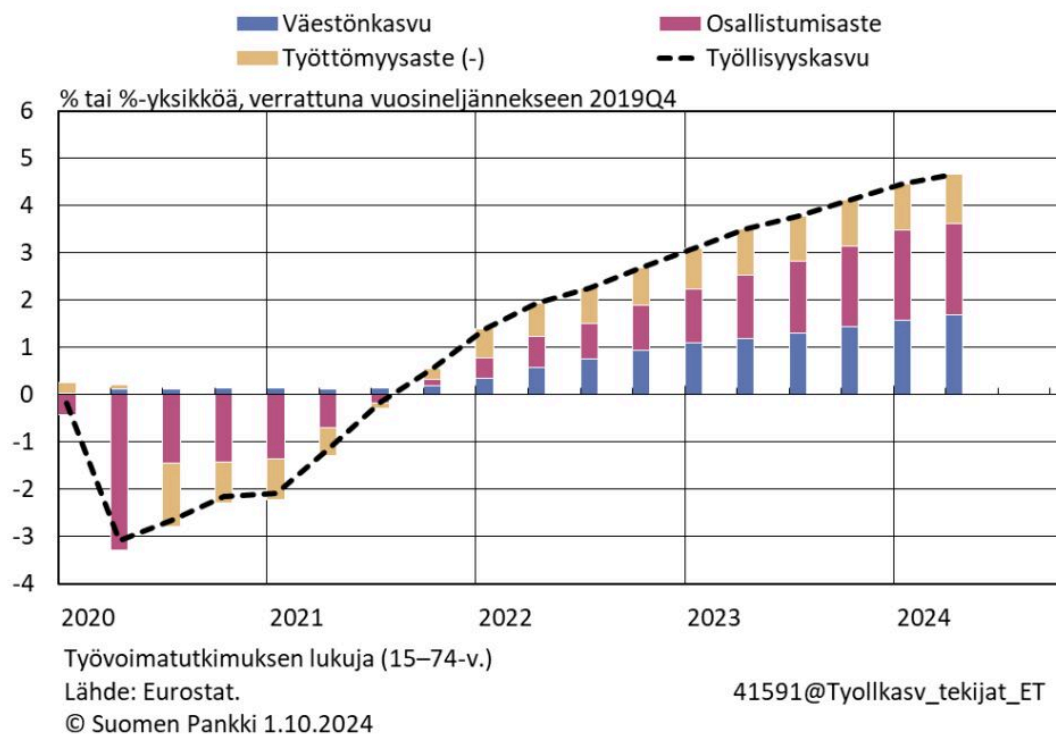
Työllisyyden kehitys on ollut euroalueella vuoden 2020 jälkeen erityisen vahvaa työllisten määrällä ja työllisyysasteella mitattuna. Työllisyyden pieneneminen jäi koronapandemian alussa melko lyhytaikaiseksi, ja sen elpyminen oli voimakasta, kun talous toipui pandemian aiheuttamasta taantumasta. Työllisyyden kasvu on jatkunut viime vuosina, vaikka talouskasvu onkin Ukrainan sodan ja energiakriisin vuoksi hiipunut.

Euroalueella oli vuoden 2024 toisella neljänneksellä lähes 7 miljoonaa työllistä enemmän kuin vuoden 2019 lopussa. Työllisyyden kasvua ovat edistäneet niin väestön kasvu ja sen aiempaa aktiivisempi osallistuminen työmarkkinoille kuin työttömyyden pieneneminenkin (kuvio 1). Voimakkaimmin työllisyyden kasvuun on vaikuttanut työikäisen (15–74-vuotiaiden) väestön osallistumisasteen¹ nousun jatkuminen. Samaan aikaan työttömyysaste on laskenut, vuoden 2019 lopusta noin 1 prosenttiyksiköllä, mikä on osaltaan kasvattanut työllisten määrää.

Työmarkkinoille osallistuminen on kasvanut samalla kun myös työikäisen väestön määrä on lisääntynyt. Väestönkasvu on ollut käytännössä vuodesta 2022 lähtien lisääntyneen maahanmuuton ansiota. Yhdysvalloissa, joissa maahanmuutto on niin ikään muutamana viime vuonna lisääntynyt selvästi, on havaittu sen lievittäneen merkittävästi työvoimapulaa ja vähentäneen työmarkkinoiden kireyttä.²

Kuvio 1.

Euroalueen työllisyys kehittynyt vahvasti viime vuosina

Työllisyyden kehitys on pysynyt vuoden 2024 alkupuoliskolle saakka vahvana huolimatta euroalueen talouskasvun hidastumisesta. Hyvän työllisyyskehityksen kääntöpuolena on kuitenkin ollut työntekijäkohtaisten työtuntien väheneminen. Eli vaikka yhä useampi työkäinen on työllistynyt, työssä käyvät ovat tehneet aikaisempaa vähemmän työtunteja. Näin ollen koko euroalueen talouden työpanos tunneissa mitattuna on kasvanut vuoden 2019 lopusta vain noin 2 %, kun työllisten määrä on kasvanut yli 4 %.

Avoimet työpaikat lisääntyivät nopeasti pandemian akuutin vaiheen jälkeen, ja yritykset myös raportoivat vaikeuksista löytää osaavaa työvoimaa (kuvio 2). Erityisen voimakasta työvoiman kysyntä oli eri mittareiden mukaan vuoden 2022 aikana.

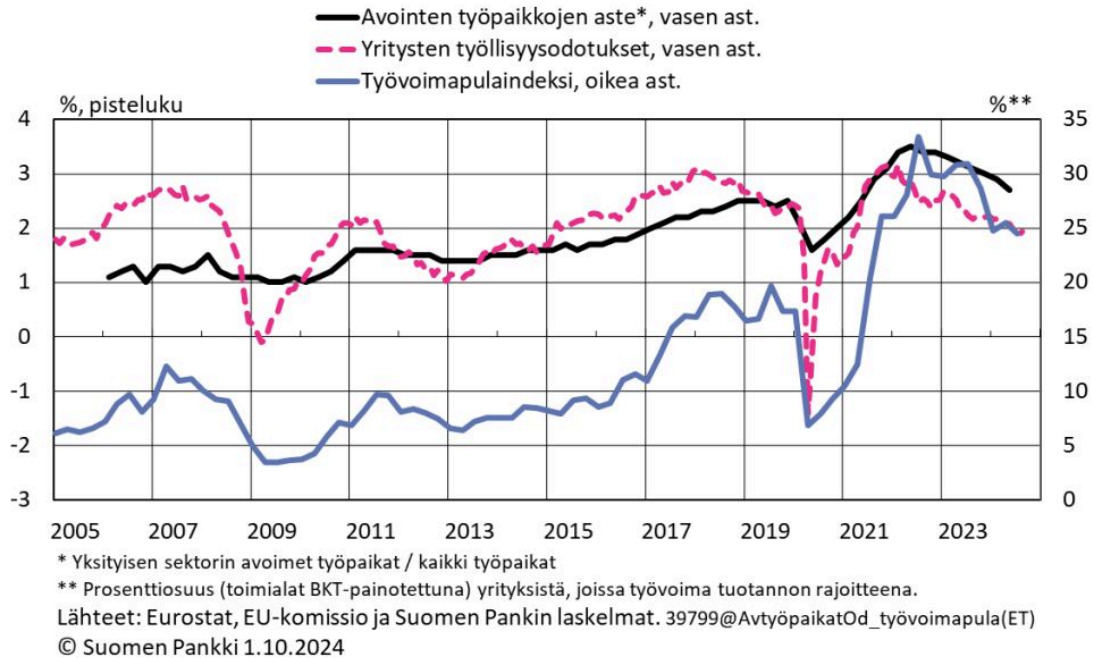
Rahapolitiikan kiristäminen, talouskasvun hidastuminen ja reaali-palkkojen nousu ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että työllisyyden kasvu näyttää nyt tasaantuneen. Tuoreimpien ennakoivien indikaattorien mukaan yritysten työllistämisedotukset ovat palautuneet lähelle vuoden 2015 tasoa ja sekä avoimien työpaikkojen määrä että yritysten kokema työvoimapula on vähentynyt (kuvio 2). Euroalueen työttömyysaste on silti pysynyt ennätysellisen pienenä, 6,5 prosentin tuntumassa jo pitkään. Työmarkkinat ovat siis yhä kireämmät kuin pandemiaa edeltävinä vuosina,

vaikka kireys onkin selvästi vähentynyt. Työnantajan näkökulmasta tämä tarkoittaa, että avoimeen työpaikkaan on edelleen keskimääräistä vähemmän työttömiä työnhakijoita. Työntekijän näkökulmasta kireät työmarkkinat puolestaan tarkoittavat, että avoimia työpaikkoja on tarjolla tavanomaista enemmän.

Tässä artikkelissa käydään läpi tekijöitä, jotka ovat pitäneet euroalueen työvoiman kysyntää yllä, ja toisaalta tarkastellaan työn tarjonnassa tapahtuneita suuria trendinomaisia muutoksia. Lopuksi pyritään arvioimaan, ovatko muutokset euroalueen työmarkkinoilla rakenteellisia ja mikä on rakenteellisen työttömyyden taso pidemmällä aikavälillä.

Kuvio 2.

Työllisyyden kasvu näyttää olevan tasaantumassa

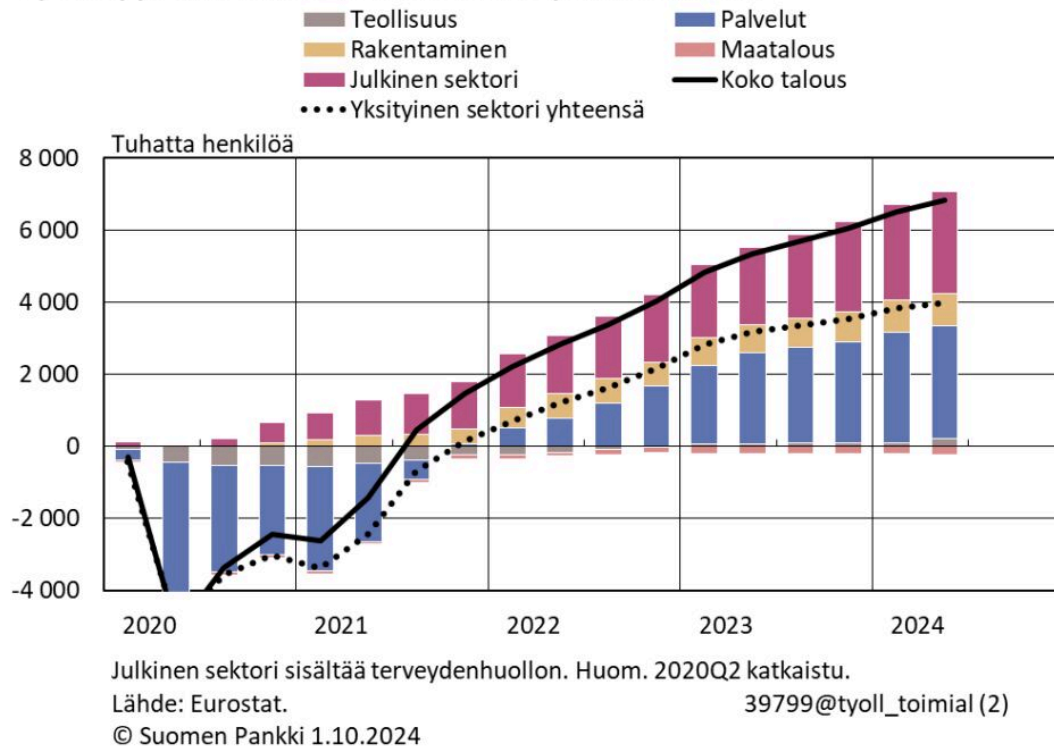
Palvelualojen voimakas kasvu on ylläpitänyt työvoiman kysyntää

Työllisyyden hyvää kehitystä selittää osaltaan vahvana jatkunut työvoiman kysyntä, jota edellä mainitut avoimien työpaikkojen ja työllisyysodotusten mittarit kuvaavat. Toimialoittain tarkasteltuna työn kysyntää euroalueella on voimistanut erityisesti palvelutoimialojen kasvu (kuvio 3). Yksityisille palvelualoille on syntynyt yli 3 miljoonaa uutta työpaikkaa vuoden 2019 jälkeen. Näistä merkittävä osa on syntynyt informaation ja viestinnän toimialalle sekä

ammattilliseen, tieteelliseen ja teknilliseen toimintaan. Lisäksi julkiselle sektorille (ml. terveydenhuolto ja koulutus) on syntynyt yli 2,5 miljoonaa uutta työpaikkaa. Sen sijaan teollisuudessa ja maataloudessa työllisyys ei ole kasvanut euroalueella viimeisiin neljään vuoteen käytännössä ollenkaan, mikä heijastaa osaltaan teollisuustuotannon yleisesti heikkoa kehitystä euroalueella.

Kuvio 3.

Työllisyys kasvanut voimakkaasti palvelualoilla

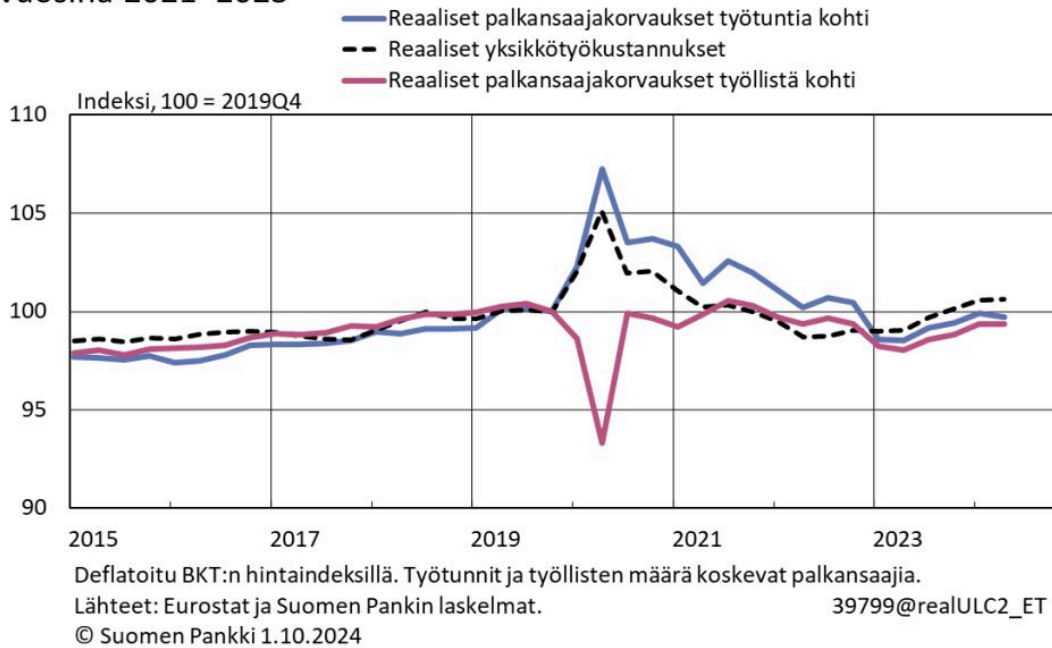
Suhdanteesta johtuvan työvoimatarpeen lisäksi euroalueen yritykset ovat pyrkineet kireiden työmarkkinoiden ympäristössä pitämään kiinni saatavilla olevasta työvoimasta (niin sanottu työvoiman hamstraus). Työvoiman hamstraus näkyy esimerkiksi Euroopan komission yritys­kyselyn hamstrausindeksissä.³ Sen mukaan aikaisempaa suurempi osa yrityksistä odottaa palkkaavansa työvoimaa siitä huolimatta, että yritysten tuotannon ei ole odotettu kasvavan. Toisaalta myös vähentyneet työtunnit voivat selittää kasvanutta hamstrauksen tarvetta. Yritykset näyttävät siis varautuneen siihen, että osaavaa työvoimaa on entistä hankalampi rekrytoida lähitulevaisuudessa.

Yksi työvoiman kysyntää ylläpitänyt tekijä on voinut olla inflaatiota hitaampi palkansaajakorvausten nousuvauhti. Reaalinen työn hinta⁴ työllistä kohti laski vuosien

2021–2023 aikana ja on edelleen lähellä vuoden 2019 tasoa (kuvio 4). Työntekijäkohtaisen reaalisen työn hinnan pysymistä maltillisena selittää osittain keskimääräisten työtuntien voimakas väheneminen vuonna 2020. Se johtui erilaisista koronakriisissä käyttöön otetuista työaikajärjestelyistä ja muista tukitoimista. Tuntikohtainen reaalin työn hinta jopa kasvoi koronakriisin alkuvaiheessa edellä mainittujen keskimääräisten työtuntien vähenemisen myötä. Vaikka nimelliset tuntikohtaiset palkat (palkat + sosiaaliturvamaksut tehtyä työtuntia kohden) ovat nousseet vuoden 2022 jälkeen melko nopeasti, kotimaisen arvonlisän hinta on myös noussut nopeasti. Reaalisten yksikkötyökustannusten kehitys on siis ollut maltillista. Nämä tekijät ovat osaltaan tukeneet työn kysyntää.

Kuvio 4.

Maltillinen reaalin työn hinnan kehitys tuki osaltaan työn kysyntää vuosina 2021–2023

Tämän vuoden aikana hintojen nousu on tasaantunut, ja palkkojen nousu on pysynyt melko nopeana, joten reaalin työn hintakin on noussut maltillisesti. Kun tuottavuuden kasvu on samanaikaisesti ollut hyvin heikkoa, euroalueen yritysten yksikkötyökustannukset ovat kasvaneet ja palanneet lähelle vuotta 2020 edeltäneitä lukemia. Jos palkkojen nousu jatkuu nopeana ja tuottavuuskasvu vaimeana, yksikkötyökustannusten nousu voi vaarantaa työllisyyskehityksen pysymisen vahvana jatkossa.

Poikkeuksellisen vahvana pysynyt työvoiman kysyntä on nyt euroalueella hellittänyt. Talouskasvu on pysynyt hitaana, keskimääräiset työtunnit ovat palanneet aiemmalle lievästi heikkenevälle

trendilleen, ja reaaliset yksikkötyökustannukset ovat niin ikään palautuneet pandemiaa edeltäneelle tasolle. Myös palveluilla vahvimman työllisyyskasvun ja mahdollisen työvoiman hamstrauksen vaihe näyttäisi menevän ohi suhdanteen heikentyessä.

Työn tarjonnassa trendinomaisia muutoksia

Työn kysynnän lisäksi euroalueen työllisyyskehitystä on viime vuosina tukenut työn tarjonnan suotuisa kehitys. Työikäisen väestön määrä on kasvanut ja osallistumisaste noussut.

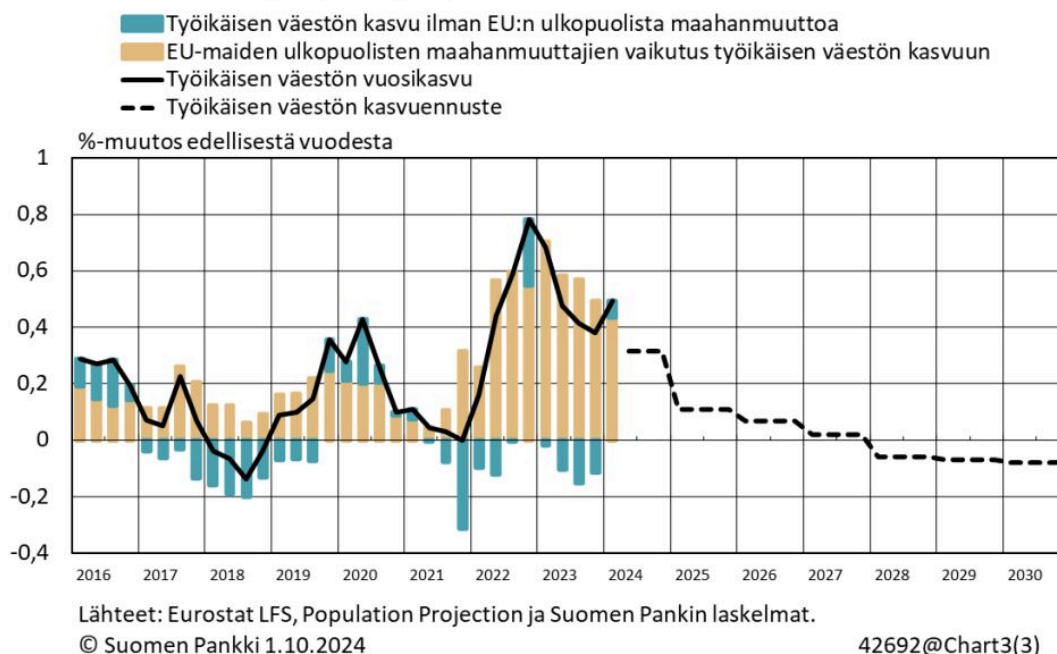
Työikäisen väestön kasvu on kuitenkin ollut jo pitkään vaisua. Se kasvoi vuosina 2012–2023 keskimäärin vain noin 0,2 % vuodessa (kuvio 5). Syynä siihen, että työikäinen väestö kasvaa hitaasti, on euroalueella jo pitkään jatkunut alentunut syntyvyys ja siitä seurannut väestön suhteellinen vanheneminen. Ikääntymisen ennustetaan kiihtyvän tulevina vuosina kuten on arvioitu esimerkiksi Euroopan komission keväällä 2024 julkaisemassa ikääntymisraportissa.⁵ Työikäisen (15–74-vuotiaan) väestön määrän ennustetaan alkavan pienetä 2020-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Pienenemisen arvioidaan olevan pitkäkestoista ja jatkuvan väestöennusteiden perusteella ainakin seuraavien 50 vuoden ajan.

Viime vuosina lisääntynyt maahanmuutto EU-alueen ulkopuolelta on ylläpitänyt euroalueen työikäisen väestön kasvua, kun taas työikäisten EU-kansalaisten määrä euroalueella on jo alkanut pienetä (kuvio 5).⁶ Maahanmuuton ansiosta euroalueen työikäinen väestö on kasvanut vuoden 2022 jälkeen keskimäärin 0,4 prosentin vuotuista vauhtia, mikä on huomattavasti nopeampaa kuin ennen vuotta 2020. Ilman maahanmuuton vaikutusta työikäisen väestön määrä olisi euroalueella jo supistunut.

Euroalueen työvoima, eli työllisten ja työttömien yhteismäärä, on kasvanut vuosien 2019–2023 välillä yhteensä 2,9 %. EU:n ulkopuolella syntyneiden, työvoimaan kuuluvien määrä on samassa ajassa kasvanut noin 19 %. Kolmansista maista tulleiden määrän kasvu selittää 2,0 prosenttiyksikköä koko työvoiman 2,9 prosentin kasvusta. Maahanmuutto on ollut euroalueella erityisen voimakasta Espanjassa, Portugalissa ja Irlannissa. Kolmansien maiden kansalaisten työllisyysaste euroalueella on 60 %.⁷ Muun muassa Venäjän perusteettomasta hyökkäyssodasta seurannut ukrainalaisten muuttoliike on viime vuosina kasvattanut työikäisten määrää euroalueella merkittävästi.⁸

Kuvio 5.

Maahanmuutto ylläpitänyt työikäisen väestön kasvua

Jatkossa ikääntyminen vaikuttaa työikäisen väestön määrään entistä voimakkaammin. Eurostatin väestöennusteessa⁹ maahanmuuton oletetaan kasvattavan tulevana vuosina työikäistä väestön määrää euroalueella suunnilleen saman verran kuin muutamana viime vuotena eli noin 0,4 prosentin vuosivauhtia (kuvio 5). Tällä maahanmuuton oletuksella euroalueen työikäisen väestön määrä pysyisi melko vakaana lähivuosina, mutta alkaisi silti pienetä vuoden 2027 tienoilla. Työperäisen maahanmuuton kehityksellä onkin hyvin keskeinen merkitys lähivuosien työn tarjonnalle. Ilman nettomaahanmuuttoa euroalueen työikäisen väestön määrä supistuisi väestöennusteen mukaan tulevana vuosina noin 0,3–0,4 prosentin vuotuista vauhtia.

Yli 55-vuotiaiden osallistumisasteen nousu pehmentää ikääntymisen vaikutuksia työn tarjontaan

Väestön ikääntymisen ja alhaisen syntyvyyden negatiivisia vaikutuksia työn tarjontaan pehmentää osallistumis- ja työllisyysasteiden nousu: yhä useampi euroalueen työikäinen on aktiivinen työmarkkinoilla. Vuoden 2024 toisella vuosineljänneksellä 15–74-vuotiaiden osallistumisaste oli 65,8 %, reilun prosenttiyksikön korkeampi kuin vuoden 2019 lopussa.

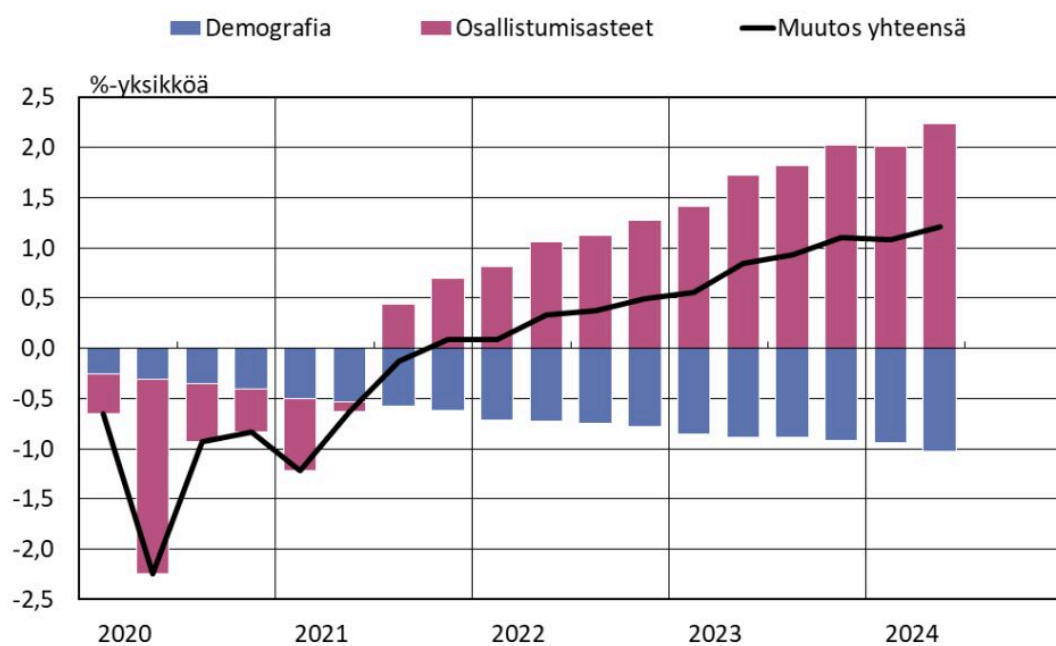
Ikääntymisen merkitystä voi tarkastella laskelmalla, jossa vakioidaan ikäryhmittäiset

osallistumisasteet vuoden 2019 lopun tasolle ja katsotaan, miten pelkkä väestön ikärakenteen muuttuminen olisi vaikuttanut keskimääräisen osallistumisasteen kehitykseen. Tällöin osallistumisasteen muutos jakautuu kahteen tekijään: väestön ikääntymisen (demografian muutoksen) vaikutuksiin (kuvio 6, siniset palkit) ja toisaalta eri ikäryhmittäisten osallistumisasteiden muutoksiin (kuvio 6, lilat palkit).

Jos ikäryhmittäiset osallistumisasteet eivät olisi nousseet, vaan pysyneet vuoden 2019 lopun tasoilla, euroalueen keskimääräinen osallistumisaste olisi peräti 2 prosenttiyksikköä nykyistä alempi ja laskenut jo alle 64 prosentin (kuvio 6). Tämä johtuu siitä, että väestön määrä on lisääntynyt niissä ikäryhmissä, joissa on keskimääräistä pienempi osallistumisaste, kuten yli 55-vuotiaissa. Ilman ikäryhmittäisten osallistumisasteiden nousua väestörakenteen muutos olisi siis pienentänyt työvoiman tarjontaa euroalueella.

Kuvio 6.

Osallistumisaste nousut väestön ikääntymisestä huolimatta

Lähteet: Eurostat ja Suomen Pankin laskelmat.
© Suomen Pankki 1.10.2024

41591@Osastevaikutus3_ET

Erityisesti yli 55-vuotiaiden osallistumisasteen nousu on nostanut koko talouden osallistumisastetta. Vuonna 2008 ennen finanssikriisiä 55–64-vuotiaiden osallistumisaste oli noin

47 %. Vuoden 2019 loppuun mennessä se oli noussut 64,1 prosenttiin, ja vuoden 2024 toisella vuosineljänneksellä se oli jo 68,5 %. Yli 55-vuotiaiden osallistumisaste on noussut tasaisesti kaikissa suurissa euroalueen jäsenvaltioissa koko viime vuosikymmenen ajan, kun muissa ikäryhmissä osallistumisasteet ovat pysyneet melko muuttumattomina.

Ikääntyneiden osallistumisasteen nousuun on havaittu olevan useita syitä, kuten työntekijöiden parantunut koulutustaso ja terveydentila sekä useissa maissa toteutettu eläkeiän nosto.¹⁰ Myös naisten osallistumisasteen nousun ennustetaan tulevina vuosikymmeninä näkyvän yli 55-vuotiaiden aikaisempaa aktiivisena osallistumisena työmarkkinoille.¹¹ Osallistumisasteen nousun voi ainakin suurilta osin ajatella olevan pysyväisluonteista ja jopa edelleen nousevaa tulevina vuosina.

Keskimääräiset työtunnit laskussa

Erityisesti pandemian jälkeen työn tarjontaan on vaikuttanut negatiivisesti työntekijäkohtaisten työtuntien lasku¹². Keskimääräinen viikkotyöaika on lyhentynyt euroalueella jo vuosikymmenien ajan, mutta lyhentymisen voimistui koronapandemian aikana. Pandemian alkuvaiheessa työtuntien määrä romahti ja on toistaiseksi vain osittain toipunut. Keskimääräinen viikkotyöaika ei ole palautunut vuosien 2013–2019 vain lievästi alenevaan trendiin, vaan näyttää pidemmän aikavälin havaintojen perusteella alenevan voimakkaammin (kuvio 7). Työvoimatutkimuksen mukaan työntekijöiden keskimääräinen viikkotyöaika on nyt noin 50 minuuttia lyhyempi kuin vuoden 2019 lopussa.

Työtuntien väheneminen näyttää koskevan laajasti eri-ikäisiä, eri toimialoja ja koulutustasoja.¹³ Erityisen voimakkaasti ovat vähentyneet pienten lasten isien työtunnit. Euroalueella työtuntien väheneminen koskee erityisesti kokoaikaisia työntekijöitä, kun taas osa-aikaisten työntekijöiden osuus ei ole kasvanut.

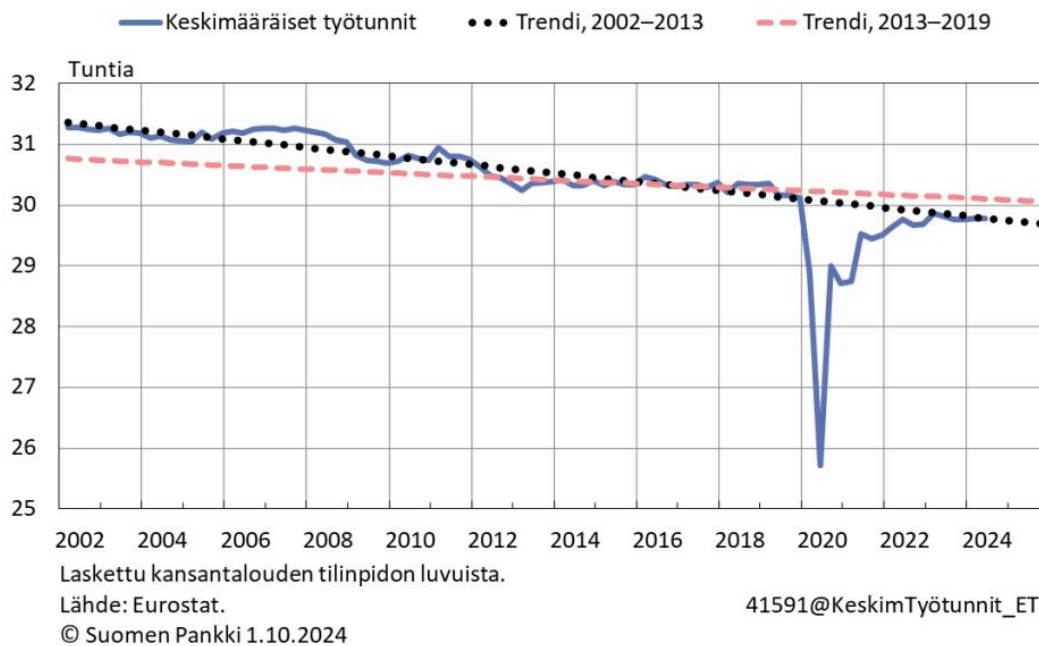
Työtuntien väheneminen vaikuttaa siis olevan lähinnä tarjontalähtöinen muutos työntekijöiden halukkuudessa työskennellä eikä niinkään seurausta työtuntien kysynnän supistumisesta.¹⁴ Pitkällä aikavälillä keskimääräisten työtuntien väheneminen liittyy vapaa-ajan arvostukseen elintason noustessa. Myös kysyntälähtöiset tekijät voivat osin selittää keskimääräisten työtuntien vähenemistä.¹⁵

Pandemian alun keskimääräisten tuntien äkilliseen romahdukseen on puolestaan omat syynsä, kuten erilaiset työaikajärjestelyt ja lomautukset sekä etätönn mukanaan tuomat aiempaa erilaiset tavat yhdistää työtä ja vapaa-aikaa. Keskimääräisten työtuntien vähenemisessä on joka tapauksessa kyseessä pidempikestoinen muutos halukkuudessa työskennellä aikaisempaa

lyhyempiä työviikkoja. Keskimääräisten työtuntien poikkeuksellinen romahdus korona-aikana näyttää jääneen väliaikaiseksi, mutta keskimääräisten työtuntien kehitys todennäköisesti jatkuu pitkän aikavälin loivasti alenevalla trendillään. Tämä osaltaan hieman jarruttaa kokonaistyöpanoksen kasvua.

Kuvio 7.

Keskimääräiset viikkotyötunnit laskevat euroalueella

Euroalueen työmarkkinoiden poikkeuksellinen kireys vähentynyt

Positiivinen työllisyyskehitys on näkynyt myös työttömyyden alenemisena. Työttömyys on vähentynyt samalla, kun avoimien työpaikkojen määrä on ollut suuri (kuvio 8). Seuraavaksi tarkastellaan, miltä osin työttömyyden lasku on mahdollisesti ollut suhdanneluonteista ja miltä osin rakenteellisempaa.

Beveridge-käyrä (kuvio 8) kuvaa työmarkkinoiden dynamiikkaa avoimien työpaikkojen ja työttömyysasteen muutosten kautta. Kuvioon piirretty katkoviiva heijastelee näiden muuttujien pidemmän aikavälin suhdetta vuosina 2010–2024. Beveridge-käyrää pitkin tapahtuvat liikkeet kuvaavat muutoksia työmarkkinoiden suhdanteessa, ja käyrän siirtyminen koko matkaltaan lähemmäs tai kauemmas origosta tulkitaan muutoksiksi työmarkkinoiden kohtaannossa eli

rakenteellisessa tehokkuudessa yhdistää avoimia työpaikkoja ja niitä hakevia työttömiä työntekijöitä.¹⁶

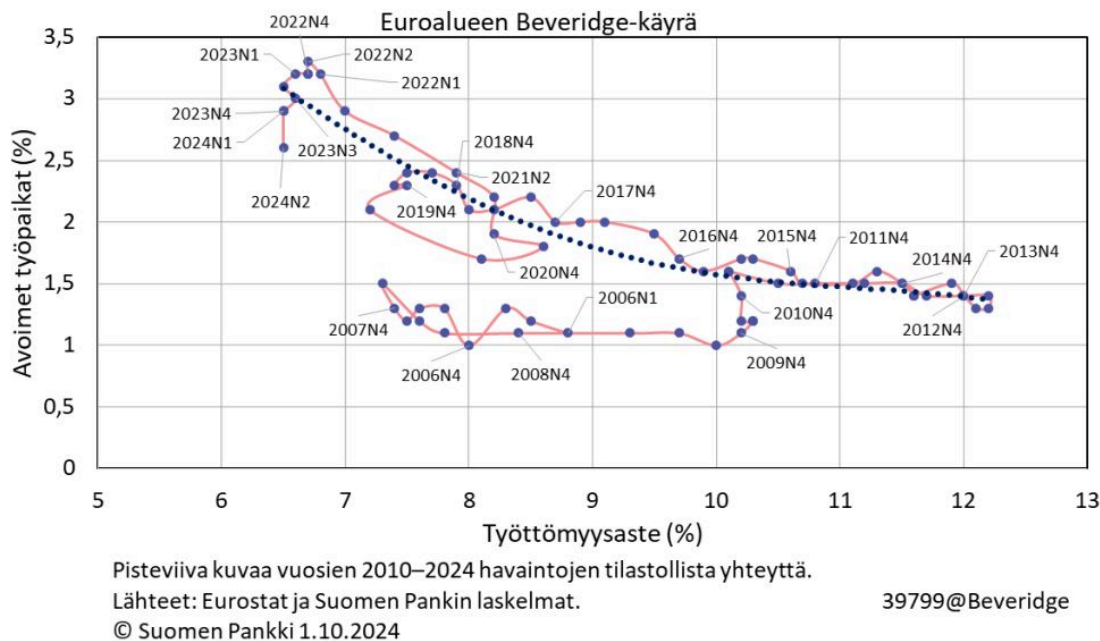
Kireässä työmarkkinatilanteessa, kuvion vasemmassa ylänurkassa, on paljon avoimia työpaikkoja ja vähän työttömiä. Tällöin avoimia työpaikkoja on vaikeaa täyttää ja työttömyys on vähäistä. Vastaavasti taantumajaksoina työmarkkinoiden tilannetta kuvaa siirtymä käyrää pitkin alaoikealle, jolloin avoimia työpaikkoja on suhteellisen vähän ja työttömyys on suurta.

Työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset näkyvät puolestaan Beveridge-käyrän siirtyminä. Siirtymiset yläoikealle viittaavat työmarkkinoiden rakenteellisten ongelmien pahenemiseen, jolloin puhutaan työmarkkinoiden kohtaannon heikentymisestä.¹⁷ Jako suhdanneluonteisiin ja rakenteellisiin liikkeisiin Beveridge-käyrässä on kuitenkin jossain määrin veteen piirretty viiva mm. siksi, että vakanssit reagoivat suhdanteisiin nopeammin kuin työttömyys. Suhdannekierto näkyikin tyypillisesti Beveridge-käyrän kierroksina vastapäivään (engl. *counterclockwise loops*).¹⁸

Tällä hetkellä euroalueen työmarkkinat ovat Beveridge-käyrän tulkinnan mukaan edelleen varsin kireät. Työttömyysaste ja avoimet työpaikat ovat tällä hetkellä jonkin verran pidemmän aikavälin Beveridge-käyrän alapuolella. Tämä käyrän liike alaspäin ja vastapäivään kertoo toistaiseksi ensisijaisesti heikkenevästä työmarkkinasuhdanteesta eikä välttämättä työmarkkinoiden tehokkuuden rakenteellisesta parantumisesta. Yritysten viime vuosina raportoima työvoimapula ei kuitenkaan näytä johtuneen erityisesti työmarkkinoiden heikentyneestä kohtaannosta, vaan vuonna 2021 kohtaanto näytti olevan samanlaista kuin vuonna 2018 vastaavassa suhdannetilanteessa.

Kuvio 8.

Euroalueen työmarkkinat ovat edelleen varsin kireät

Työmarkkinakehityksen kannalta on jatkossa oleellista, johtaako tällä hetkellä hidastunut talouskasvu lopulta työttömyyden kasvuun vai pysyvätkö euroalueen työmarkkinat yhä verrattain kireinä. Ensimmäisessä tapauksessa siirryttäisiin Beveridge-käyrää pitkin alaoikealle, kun yritykset vähentäisivät työvoimaa suhdanteen heikentyessä. Jälkimmäisessä tapauksessa pysyttäisiin edelleen Beveridge-käyrässä vasemmalla ja talouden rakenteelliset muutokset työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa pitäisivät työmarkkinoita edelleen kireinä. Tällöin myös palkkapaineet voisivat jäädä aikaisempaa voimakkaammiksi.

Työttömyysaste näyttää laskeneen pitkäkestoisesti totuttua alemmaksi

Työmarkkinoiden toiminnassa tapahtuneista muutoksista saadaan tarkempaa tietoa tarkastelemalla työntekijävirtoja työllisyydestä työttömäksi ja päinvastoin työttömyydestä työlliseksi.¹⁹ Tällöin pystytään arvioimaan myös työttömyyden tasapainotaso, johon nykyiset työmarkkinavirrat johtaisivat, kun taloussuhdanteen vaikutus on huomioitu. Tasapainotyöttömyysaste laskee, jos työttömän työllistymistodennäköisyys kasvaa tai työn päättymistodennäköisyys pienenee.

Euroalueen työsuhteen löytymis- ja päättymistodennäköisyyksien arvioitujen trendien kehitys vuodesta 2005 lähtien on esitetty oheisessa kuviossa (kuvio 9).²⁰ Nämä suhdanteista puhdistetut trendikomponentit heijastavat sellaista vaihtelua muuttujissa, joka ei johdu talouden suhdannevaihteluista vaan työvoimavirtoihin vaikuttavista rakenteellisemmista muutoksista.

Vuoden 2012 jälkeen työn löytymistodennäköisyyden trendi on tasaisesti noussut euroalueella eli työttömän työnhakijan on ollut aikaisempaa helpompaa työllistyä. Viimeisten viiden vuoden aikana trendi on ollut selvästi aikaisempaa korkeampi. Tämän lisäksi toki myös suhdannetilanne on parantanut työttömien työllistymistodennäköisyyttä. Vaihtelut työn päättymistodennäköisyydessä ovat vaimeampia, eikä siinä havaita samanlaista trendimuutosta kuin työn löytymistodennäköisyydessä.

Kuvio 9.

Työttömät työllistyvät aikaisempaa todennäköisemmin

Lähteet: Eurostat ja Suomen Pankin laskelmat.

Todennäköisyydet johdettu Työvoimatutkimuksesta työttömyyden keston avulla.

Todennäköisyyksien trendit on johdettu Tascin (2012) menetelmällä.

© Suomen Pankki 1.10.2024

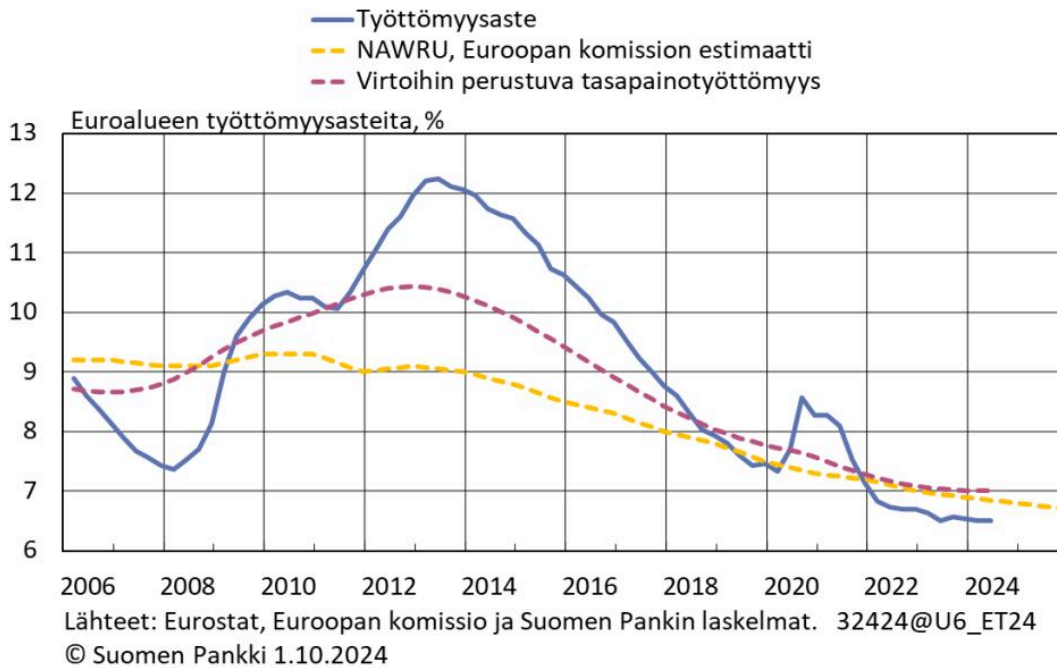
41591@Virta_tn_trendi(ET)

Työn löytymistodennäköisyyden parantumisen vuoksi euroalueen rakenteellinen työttömyys vaikuttaa alentuneen. Edellä laskettujen työmarkkinavirtojen trendeihin perustuva tasapainotyöttömyysaste on laskenut viime vuosina tasaisesti 7 prosentin tuntumaan (kuvio 10). Se kuvaa rakennetyöttömyyden tasoa, johon nykyisillä työmarkkinavirroilla päädyttäisiin, kun suhdanteen vaikutus poistetaan.

Perinteisesti rakennetyöttömyyden mittareina käytetään työttömyyttä, joka ei kiihdytä inflaatiota (ns. NAIRU-työttömyysaste) tai lisää palkkاپaineita (NAWRU) yli sen, mitä keskuspankin inflaatiotavoite edellyttää.²¹ Työttömyysasteen ja tasapainotyöttömyysasteen erotuksen voi ajatella olevan suhdanneluonteista, kun taas muutokset rakennetyöttömyydessä ovat pitkäkestoisempia. Komissio arvioi euroalueen NAWRU:n laskeneen alle 7 prosenttiin. Nykyinen alhainen työttömyysaste, 6,5 %, ei siis ole kovin kaukana pitkän ajan tasapainotasosta. Totuttua alhaisempi työttömyysaste euroalueella näyttääkin olevan pitkäkestoinen ilmiö.

Kuvio 10.

Euroalueen tasapainotyöttömyyden arvioidaan laskeneen

Analyysi osoittaa, että euroalueen työttömyyden aleneminen on merkittävältä osin rakenteellista. Työmarkkinavirtojen perusteella muutos johtuu työn löytymistodennäköisyyden selvästä parantumisesta. Tilanne on siis hyvin erilainen kuin finanssikriisin jälkeen, jolloin työn löytymistehokkuus heikkeni useaksi vuodeksi niin euroalueella kuin Yhdysvalloissa. Alentunut rakenteellinen työttömyys onkin vähentänyt työmarkkinoiden kireyttä ja palkkojen nousupaineita.

Yhteenveto: työllisyyden kasvun nopein vaihe todennäköisesti ohi

Euroalueen työllisyys on vuoden 2019 jälkeen kasvanut nopeasti työllisten määrällä ja työllisyysasteella mitattuna, mutta kokonaistyötuntien kehitys on ollut selvästi vaatimattomampaa. Hyvään työllisyyskehitykseen on vaikuttanut useampi pitkään jatkunut kehityskulku. Osallistumisasteet ovat nousseet, työttömän henkilön työllistymistodennäköisyys on parantunut, ja rakenteellinen työttömyys on vähentynyt. Lisäksi työn kysyntää ovat pitäneet vahvana palvelualojen voimakas kasvu, keskimääräisten työtuntien väheneminen ja mahdollinen työvoiman hamstraus. Työllisyyden kasvua on tukenut erityisesti työperäinen maahanmuutto, joka on pandemian jälkeen lisääntynyt.

Euroalueen väestön ikääntyminen rajoittaa kuitenkin yhä enemmän työn tarjontaa ja työllisten määrän kasvua jatkossa. Väestöennusteiden mukaan euroalueen työikäisen väestön määrä supistuu tulevana vuosina. Vaikka vanhempien ikäluokkien osallistumisasteiden voidaan olettaa edelleen nousevan, tämä ei näytä olevan riittävää pitämään työllisyyden kasvua yllä. Lisäksi työntekijäkohtaisten työtuntien määrä näyttää laskeneen pitkäkestoisesti aikaisempaa pienemmäksi, ja pitkäaikaisen alenevan trendin voi olettaa jatkuvan.

Työn tarjonnan näkymät ovatkin vaisut. Työn tarjonnan ennustetun vaisun kehityksen lisäksi työllisyyden ja kokonaistyöpanoksen kehitykseen tulevana vuosina vaikuttaa kuitenkin myös se, kuinka voimakkaasti digitalisaatio, vihreä siirtymä tai väestön ikääntyminen vaikuttavat työn kysyntään.

Viitteet

1. Työmarkkinoille osallistumisen aste kuvaa työvoiman, eli työllisten ja työttömien, suhdetta työikäiseen väestöön. ↑
2. Ks. myös E. A. Duzhak (2023) The Role of Immigration in U.S. Labor Market Tightness, FRBSF economic Letter 2023-06 ja Jason Furmanin haastattelu Harvard Professor Jason Furman on Immigration and the U.S. Economy, 16.7.2024. ↑
3. European Business Cycle Indicators – A new survey-based labour hoarding indicator, European Commission Technical Paper 066, July 2023. Ks. myös V. Botelho (2024) Higher profit margins have helped firms hoard labour, EKP:n talouskatsaus, numero 4/2024. ↑
4. Reaalista työn hintaa mitataan tässä kansantalouden tilinpidon palkoilla, palkkioilla ja työnantajan sosiaaliturvamaksuilla jaettuna joko palkansaajien lukumäärällä tai palkansaajien työtunneilla ja deflatoituna BKT-deflaattorilla. ↑

5. Euroopan komissio (2024) 2024 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2022-2070), huhtikuu 2024. Raportin väestöennusteet perustuvat Eurostatin laskelmiin. Pitkän ajan ennusteiden osalta on hyvä muistaa, että myös väestöennusteisiin liittyy epävarmuutta, esimerkiksi oletuksiin syntyvyyden ja maahanmuuton suuruudesta. ↑
6. Eurostat kerää euroalueen työllisten vuosineljänneksen tilastot EU-kansalaisista ja ei-EU-kansalaisista. Tilastoista ei pysty erottamaan ainoastaan euroalueen kansalaisia. Tämän takia tässä osiossa puhutaan EU:n ulkopuolisista maahanmuuttajista. ↑
7. EU-kansalaisten työllisyysaste on korkeampi, noin 70 %. Koulutetuilla (2. aste tai korkeampi) kolmansien maiden kansalaisilla työllisyysasteet ovat samansuuruisia kuin EU-maiden kansalaisilla. ↑
8. Ks. esimerkiksi O. Pogarska, Tucha, O. Spivak, I. ja Bondarenko, O. (2023) How Ukrainian migrants affect the economies of European countries, VoxEU Kolumni, 7.3.2023, ja V. Botelho (2022) The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force, EKP:n talouskatsaus, numero 4/2022. ↑
9. Euroopan komissio ikääntymisraportti (2024), ks. alaviite 5. ↑
10. C. Berson ja Botelho, V. (2023) Record labour participation: workforce gets older, better educated and more female, ECB Blog, ja Bodnár, K. ja Nerlich, C. (2020) Drivers of rising labour force participation – the role of pension reforms, EKP:n talouskatsaus, numero 5/2020. ↑
11. M. Obstbaum, Oinonen, S., Pönkä, H., Vanhala, J. ja Vilmi, L. (2023) Transmission of recent shocks in a labour-DSGE model with wage rigidity, BoF Economics Review 1/2023. ↑
12. Astinova, D., Duval, R.A., Hansen, N.-J.H., Park, B., Shibata, I. ja Toscani, F.G. (2024) Dissecting the Decline in Average Hours Worked in Europe, IMF Working Paper, nro 2024/002. ↑
13. Astinova ym. (2024), ks. alaviite 13. ↑
14. Työntekijäkohtaiset työtunnit ovat voineet vähetä esimerkiksi työvoiman vajaakäytön vuoksi. Tällöin työpanosta on sopeutettu työtunteja vähentämällä. Työvoiman hamstraus voi olla yhteydessä alhaisiin työtunteihin, ks. Gayerin ym. VoxEU-artikkeli. Työpaikkojen syntyminen muualle kuin teollisuuteen on myös osaltaan vaikuttanut keskimääräisten tehtyjen työtuntien laskuun, ks. tarkemmin esim. EKP:n asiantuntijoiden (Arcen ym.) blogikirjoitus. ↑
15. Ks. myös A. Consolo ja Dias da Silva, A. (2019) The euro area labour market through the lens of the Beveridge curve, EKP:n talouskatsaus, numero 4/2019. ↑
16. Yhdysvalloissa työmarkkinoiden kohtaannon on havaittu heikentyneen finanssikriisin jälkeen. Ks. H. J. Ahn ja Crane, L. D. (2020) Dynamic Beveridge Accounting, Finance and Economics Discussion Series, numero 2020-027; Furlanetto, F.

- ja Goshenny, N. (2016) Mismatch Shocks and Unemployment During the Great Recession, *Journal of Applied Econometrics*, Vol. 31(7). Koronapandemian jälkeen Yhdysvalloissa Beveridge-käyrän on raportoitu siirtyneen väliaikaisesti ulospäin ja palautuneen vasta viime aikoina vanhalle tasolle. Syiksi Beveridge-käyrän nousulle ylöspäin Yhdysvalloissa on esitetty työvoiman tarjonnan vähentymistä ja muutoksia työvoiman kysynnässä eri toimialoilla, G. Kindberg-Hanlon ja Girard, M. (2024) What Caused the Beveridge Curve to Shift Higher in the United States During the Pandemic?, *IMF Working Paper*, numero 2024/008. ↑
17. O. Blanchard, P. Diamond, P., Hall, R., Yellen, J. (1989) The Beveridge Curve, *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol. 1989(1). ↑
  18. Suomen taloudelle vastaavan tarkastelun ovat tehneet P. Juvonen ja Obstbaum, M. (2017) Uusi tapa mitata rakennetyöttömyyttä työntekijävirtojen avulla, *Euro&Talous*. ↑
  19. Laskennassa hyödynnetään tilastoja työttömyyden kestosta, erityisesti lyhyen aikaa työttöminä olleiden määristä. Ks. tarkemmin R. Shimer (2011) Reassessing the ins and outs of unemployment, *Review of Economic Dynamics*, Vol. 2012(15); M. Elsby, Hobijn, B. ja Şahin, A. (2013) Unemployment dynamics in the OECD, *Review of Economics and Statistics*, Vol. 95(2). Suhdanteista puhdistettu komponentti on laskettu Tascin (2012) menetelmällä, M. Tasci (2012) The ins and outs of unemployment in the long run: unemployment flows and the natural rate, *Cleveland Fed Working Paper*, 12-24. ↑
  20. NAIRUlla (Non-accelerating inflation rate of unemployment) tarkoitetaan työttömyysastetta, joka on sopusoinnussa vakaan inflaation kanssa. NAWRU (Non-accelerating wage rate of unemployment) puolestaan tarkoittaa alinta työttömyysastetta, joka voidaan saavuttaa vakaan palkkakehityksen oloissa. ↑

Asiasanat

euroalue, ikääntyminen, maahanmuutto, työllisyys